

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-01-10

Diarienummer N163-1177/22

Handläggare

Karen Alvstad, Meliha Hadzimumanbegovic

Telefon: 031-365 30 59

E-post:

meliha.hadzimumanbegovic@socialnordost.goteborg.se

Svar på yrkande angående konsekvenserna av SiS platsbrist

Förslag till beslut

1. Socialnämnd Nordost beslutar att anteckna redovisningen.
2. Socialnämnden förklarar uppdraget fullgjort.

Sammanfattning

Socialnämnd Nordost har genom ett yrkande från Liberalerna och Moderaterna gett förvaltningen i uppdrag att försäkra sig om att avvikelser och andra nödvändiga åtgärder vidtagits i de fall vårdbehov genom Statens Institutionsstyrelse (SiS) inte kunnat tillgodoses. Förvaltningen fick i uppdrag att, tillsammans med de andra socialnämnderna givet att liknande beslut fattades i de nämnderna, ta fram statistik gällande rymningar från SiS och HVB.

Bedömning ur ekonomisk dimension

SiS verksamhet finansieras av statsanslag och av de vårdavgifter som kommunerna betalar. Staten finansierar ungefär en fjärdedel av kostnaden för missbruksvården och en tredjedel av kostnaden för ungdomsvården. Platserna för sluten ungdomsvård finansieras helt av statsanslag.

Förvaltningens kostnad för LVU- vård inom SiS uppgick under år 2022 till cirka 17,8 mkr, staten subventionerade övriga kostnader om cirka 6 mkr. Utifrån förvaltningens kostnad är det av yttersta vikt att placeringarna ger avsedd vård och effekt för den enskilde. Att den enskilde får ta del av rätt vård är av vikt för att bli en självständig individ. Utan rätt stöd i rätt tid kan samhällsmässiga kostnader i form av stöd från olika samhälleliga instanser öka, genom exempelvis ytterligare insatser från socialtjänsten eller sjukvård.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Statens institutionsstyrelse, SiS, bedriver individuellt anpassad tvångsvård och verkställer sluten ungdomsvård. Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) reglerar SiS verksamhet. Med stöd av LVU och LVM kan socialnämnden begära att förvaltningsrätten beslutar om omhändertagande av vuxna och ungdomar mot deras vilja för vård och behandling.

SiS institutioner tar också emot ungdomar och vuxna för frivillig vård enligt socialtjänstlag (SoL) samt ungdomar som har dömts till sluten ungdomsvård enligt lag om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU).

Socialnämnden ska medverka till att barn/unga får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden. Den vård som barnet eller unge får ska svara mot barnets eller den unges specifika behov av stöd och hjälp. Barn och unga som får vård på SiS har ofta mycket svåra problem. Utagerande beteende, våld, missbruk och kriminellt beteende är vanliga orsaker till placering. För unga som är placerade på SiS med stöd av LVU har personalen rätt att i vissa situationer använda tvångsåtgärder, så kallade särskilda befogenheter. Särskilda befogenheter innebär att personalen har rätt att hindra den unge att lämna ungdomshemmet. Det kan också bland annat innebära att personalen har rätt förbjuda elektroniska kommunikationstjänster från att användas eller förbjuda vissa besök. Vid platsbrist på SiS får socialnämnden placera barn i hem för vård eller boende (HVB) som inte har särskilda befogenheter. Eftersom personal på HVB inte har samma typ av befogenheter för att hålla kvar den unge på hemmet kan det medföra högre antal rymningar. Vid upprepade rymningar förlorar den enskilde kontinuitet i sin behandling. Detta sammantaget innebär att barnet eller ungdomen inte får rätt stöd eller hjälp.

Samråd

Ärendet skickas till ungdomsråden för information och möjlighet att lämna synpunkter inför socialnämndens sammanträde.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp, FSG, den 31 januari 2023.

Bilagor

1. Yrkande från L och M om konsekvenserna av SiS platsbrist

Ärendet

Socialnämnd Nordost har genom ett yrkande från Liberalerna och Moderaterna gett förvaltningen i uppdrag att försäkra sig om att avvikelser och andra nödvändiga åtgärder vidtagits i de fall vårdbehov genom Statens Institutionsstyrelse (SiS) inte kunnat tillgodoses. Förvaltningen fick i uppdrag att, tillsammans med de andra socialnämnderna givet att liknande beslut fattades i de nämnderna, ta fram statistik gällande rymningar från SiS och HVB.

Beskrivning av ärendet

Den 21 juni 2022 meddelade SiS att myndigheten inte kunde leva upp till kravet att omedelbart anvisa plats utifrån barn och ungdomars behov och socialtjänstens efterfrågan. Med anledning av den uppkomna situationen upprättade SiS en nationell stabsorganisation i syfte att stödja och förbättra den rådande platssituationen. Anledning till den uppkomna platsbristen beskrevs av SiS främst bero på att man tvingats reducera antalet platser på flera ungdomshem på grund av personalbrist och svårigheter att rekrytera medarbetare med rätt kompetens. Den uppkomna situationen kan få allvarliga konsekvenser då den kan innebära att socialtjänsten inte kan fullfölja sitt uppdrag.

Med anledning av ovan gav socialnämnden Nordost förvaltningen i uppdrag att försäkra sig om att avvikelser och andra nödvändiga åtgärder vidtagits i de fall vårdbehov genom SiS inte kunnat tillgodoses. Förvaltningen fick också i uppdrag att, tillsammans med de andra socialnämnderna givet att liknande beslut fattades i de nämnderna, ta fram statistik gällande rymningar från SiS och HVB.

Förvaltningens bedömning

I de fall vårdbehovet hos barn och unga inte kunnat tillgodoses genom SiS placeras oftast barnet eller ungdomen på HVB i väntan på plats. Förvaltningen vidtar alltid nödvändiga åtgärder för den enskilde. Eftersom den tillfälliga placeringen inte motsvarar behoven hos den enskilde så får inte den enskilde rätt stöd och hjälp.

Tidigare har inte förvaltningen alltid gjort avvikelser vid platsbrist på SiS eller om den enskilde avvikit från sin insats. Detta beror delvis på att *platsbrist på SiS* och *avviken från insats* inte funnits som valbara orsaker till avvikelse i verksamhetssystemet Treserva. Delvis har verksamheten upplevt att avvikelsen skett utanför förvaltningen och därför inte registrerat i det egna verksamhetssystemet. Den efterfrågade statistiken gällande rymningar från SiS och HVB kan därför inte tas fram via verksamhetssystemet utan har krävt manuell hantering. Förvaltningens bedömning är att barn och ungdomar rymt 4 gånger från SiS och 21 gånger från HVB under 2022. I flera fall har det skett i väntan på plats inom SiS.

Ett möjligt sätt att ta fram denna typ av statistik framöver skulle kunna vara att i Treserva avvikelsemodul lägga in specificerade områden så som exempelvis *platsbrist SiS* och *avviken från insats*. Det skulle innebära enklare hantering och säkerställda uppgifter. Framöver kommer förvaltningen arbeta för att öka antalet avvikelser när den enskilde avviker från sin placering eller om det blir platsbrist på SiS.

Från och med den 1 november 2022 har SPINK tagit över ansvaret för synpunktshanteringen avseende placeringar inom SiS från förvaltningarna. Detta för att säkerställa möjligheten till gemensam uppföljning av platsbrist och andra identifierade

brister i SiS verksamheter. Genom en gemensam uppföljning av synpunkterna ökar stadens möjligheter att visa på uppmärksammade brister och kravställa SiS gällande att vidta åtgärder för att tillgodose stadens behov och förbättra sin verksamhet.

Utifrån ovanstående redogörelse föreslår förvaltningen att nämnden beslutar att anteckna redovisningen och förklara uppdraget fullgjort.

Socialförvaltning Nordost

Fredrik Johansson
Förvaltningsdirektör

Karen Alvstad
Avdelningschef

Yrkande angående konsekvenserna av SiS platsbrist

Förslag till beslut

1. Förvaltningen får i uppdrag att försäkra sig om att avvikelser och andra nödvändiga åtgärder har gjorts i de fall att vårdbehov genom SiS inte kunnat tillgodoses.
2. Förvaltningen får i uppdrag att tillsammans med de andra socialnämnderna ta fram statistik och systematisk uppföljning av rymningar från SiS och HVB.

Ärende

SiS har en lagstadgad skyldighet att omedelbart anvisa plats för de som omhändertas och därmed är den kö som de nu har inget som får förekomma. Kommuner ska kunna räkna med en plats omgående. Myndigheten SiS gick upp i stabsläge den 21 juni 2022, vilket bara skett en gång tidigare. Enligt stabschefen Johan Feldtman beror den ansträngda situationen med kötider på flera veckor, bland annat på svårigheter att rekrytera kompetent personal och att de barn och unga som placerats haft stora vårdbehov. SiS skriver i ett pressmeddelande den 21 juni: "SiS kan idag inte leva upp till kravet att omedelbart anvisa plats utifrån barnens och ungdomarnas behov och socialtjänstens efterfrågan." I en lägesrapport från 1 juli hade SiS en kö på 49 personer. 31 flickor och 18 pojkar väntade på plats.

Flera kommuner har återkommande under sommaren beskrivit hur de har tvingats bryta mot lagen när tvångsvården inte kunnat genomföras som konsekvens till att de inte fått en plats tilldelat på SiS. Bland annat rapporterades (SVT 2022-07-03) hur en tonåring i Stockholm misstänkt för kontraktsmord saknade plats inom tvångsvården. Även i Göteborg har socialtjänsten larmat att tvångsvårds placeringar inte kunnat genomföras för att SiS inte har platser. I praktiken innebär detta att SiS bryter mot lagen när de har en kö och därmed tvingar kommuner att bryta mot LVU när de inte kan genomföra en tilltänkt placering för vårdinsatsen. Detta är en mycket allvarlig situation då det endast är SiS som kan ge dessa ungdomar den typ av slutenvård som de behöver. Istället tvingas socialtjänsten placera i öppna vårdformer, exempelvis HVB-hem, som ungdomarna snabbt rymmer från eller så kan man inte hitta plats överhuvudtaget då familjehem och vårdhem vägrar ta emot allt för våldsamma ungdomar och därför förblir de hemma. Realiteten har varit att barnets bäst inte kunnat tillgodoses av kommunernas socialtjänst som ansvarar för tvångsvårdsinsats. Det är allvarligt och helt oacceptabelt att barn med risk för liv och hälsa inte erbjuds nödvändig tvångsvård när så behövs.

Mot bakgrund till detta menar vi att det är av yttersta vikt att avvikelser görs systematiskt i de fall där den tilltänkta vården inte kunnat genomföras samt att socialnämnden på aggregerad nivå får underlag kring antalet rymningar från SiS och HVB. Detta är något som bör kunna samordnas av stadens gemensamma resurser som finns på Socialnämnden Centrum. Vi vill därför att förvaltningen tar initiativ till att efterfråga denna statistik.